

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW
DELEGATURA W KATOWICACH**

Katowice, dnia 23 grudnia 2010 r.

RKT-411-06/10/MZ

DECYZJA Nr RKT – 46 / 2010

Na podstawie art. 10 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.), § 2 pkt 3 i § 4 pkt 1 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2009 r. w sprawie właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. Nr 107, poz. 887) oraz stosownie do art. 33 ust. 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów,

– działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

po przeprowadzeniu z urzędu postępowania antymonopolowego przeciwko Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Knurowie:

- I. **uznaje się za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz określony w art. 9 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 6** ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktykę polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Knurowie, na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy Knurów oraz część obszaru gmin Czerwionka-Leszczyny i Pilchowice, poprzez narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, polegających na zamieszczaniu w ich treści następującego postanowienia: *„Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...) c) brakiem wody na ujęciu, d) zanieczyszczeniem wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia, (...) f) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych”* i **nakazuje się zaniechanie jej stosowania;**
- II. **uznaje się za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz określony w art. 9 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 6** ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktykę polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Knurowie, na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy Knurów oraz część obszaru gmin Czerwionka-Leszczyny i Pilchowice, poprzez narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, polegających na zamieszczaniu w ich treści następującego postanowienia: *„W przypadku zaboru lub przemieszczenia wodomierza głównego, zawinionego przez Odbiorcę usług, lub wykazania, że uszkodzenie wodomierza głównego lub jego plomb i osłon nastąpiło z jego winy, ilość pobranej wody nalicza się odpowiednio do ilości, która*

mogła przepłynąć pełnym przekrojem przewodu przyłącza wodociągowego, od dnia ostatniego odczytu wodomierza głównego” i nakazuje się zaniechanie jej stosowania;

- III. **uznaje się za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz określony w art. 9 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 6** ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktykę polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Knurowie, na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy Knurów oraz część obszaru gmin Czerwionka-Leszczyny i Pilchowice, poprzez narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, polegających na zamieszczaniu w ich treści następującego postanowienia: *„W przypadku ujawnienia instalacji umożliwiającej pobór wody z pominięciem wodomierza głównego, ilość pobranej wody ustala się odpowiednio do ilości, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem ujawnionej instalacji”* i **nakazuje się zaniechanie jej stosowania;**
- IV. **uznaje się za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz określony w art. 9 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 6** ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktykę polegającą na nadużywaniu pozycji dominującej przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Knurowie, na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy Knurów oraz część obszaru gmin Czerwionka-Leszczyny i Pilchowice, poprzez narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, polegających na zamieszczaniu w ich treści następującego postanowienia: *„Odbiorca usług może domagać się od Przedsiębiorstwa obniżenia należności w przypadku udowodnienia zawinonego przez Przedsiębiorstwo dostarczenia wody o pogorszonej bądź złej jakości. Obniżenie to stanowić będzie do 10% należności za wodę dostarczoną w okresie trwania zakłócenia, określonej proporcjonalnie do okresu rozliczenia należności”* i **nakazuje się zaniechanie jej stosowania;**
- V. Na podstawie art. 106 ust. 1 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów nakłada się na Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Knurowie **karę pieniężną** w wysokości: **14087 zł** (słownie: czternastu tysięcy osiemdziesięciu siedmiu złotych), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punktach I-IV sentencji niniejszej decyzji;
- VI. Na podstawie art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz na podstawie art. 264 § 1 ustawy Kodeks postępowania administracyjnego (tekst jedn. Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 ze zm.), w związku z art. 83 i art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów postanawia się obciążyć Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Knurowie **kosztami przeprowadzonego postępowania** antymonopolowego i zobowiązać ww. przedsiębiorcę do zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty **18 zł** (słownie: osiemnaście złotych), w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej także „Prezesem Urzędu”) zostało przeprowadzone z urzędu pod sygn. akt RKT-400-21/10/MZ postępowanie wyjaśniające mające na celu wstępne ustalenie, czy w związku z działalnością Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji spółki z o.o. z siedzibą w Knurowie (zwanej dalej także „Spółką” lub „PWIK Knurów”) nastąpiło naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów uzasadniające wszczęcie postępowania antymonopolowego. W toku przedmiotowego

postępowania zbadano warunki umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawieranych przez Spółkę z odbiorcami w oparciu o wykorzystywane w obrocie wzorce umowne.

Ponieważ analiza ich treści dała podstawy do przyjęcia, iż w zakresie opisanym w punktach I-IV sentencji niniejszej decyzji mogło dojść do naruszenia przez Spółkę przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w dniu 17.08.2010 r. Postanowieniem Nr 1 wszczęte zostało w tej sprawie z urzędu postępowanie antymonopolowe (dowód: karty nr 1-2). Postanowieniem nr 2 z tej samej daty (dowód: karta nr 4) w poczet dowodów zaliczono materiały zgromadzone w toku ww. postępowania wyjaśniającego.

Spółce postawiono zarzut naruszenia art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz. U. Nr 50, poz. 331 z późn. zm.) - zwanej dalej także „ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów” - w drodze stosowania praktyk polegających na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy Knurów oraz część obszaru gmin Czerwionka-Leszczyny i Pilchowice, poprzez:

1. narzucanie odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących ww. przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez posługiwanie się w treści zawieranych z odbiorcami umów postanowieniem, zgodnie z którym *„Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...) c) brakiem wody na ujęciu, d) zanieczyszczeniem wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia, (...) f) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych”*, co może stanowić naruszenie art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
2. narzucanie odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących ww. przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez posługiwanie się w treści zawieranych z odbiorcami umów postanowieniem, zgodnie z którym *„W przypadku zaboru lub przemieszczenia wodomierza głównego, zawinonego przez Odbiorcę usług, lub wykazania, że uszkodzenie wodomierza głównego lub jego plomb i osłon nastąpiło z jego winy, ilość pobranej wody nalicza się odpowiednio do ilości, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem przewodu przyłącza wodociągowego, od dnia ostatniego odczytu wodomierza głównego”*, co może stanowić naruszenie art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
3. narzucanie odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących ww. przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez posługiwanie się w treści zawieranych z odbiorcami umów postanowieniem, zgodnie z którym *„W przypadku ujawnienia instalacji umożliwiającej pobór wody z pominięciem wodomierza głównego, ilość pobranej wody ustala się odpowiednio do ilości, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem ujawnionej instalacji”*, co może stanowić naruszenie art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
4. narzucanie odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących ww. przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez posługiwanie się w treści zawieranych z odbiorcami umów postanowieniem, zgodnie z którym *„Odbiorca usług może domagać się od Przedsiębiorstwa obniżenia należności w przypadku udowodnienia zawinonego przez Przedsiębiorstwo dostarczenia wody o pogorszonej bądź złej jakości. Obniżenie to stanowić będzie do 10% należności za wodę dostarczoną w okresie trwania zakłócenia, określonej proporcjonalnie do okresu rozliczenia należności”*, co może stanowić naruszenie art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Spółka ustosunkowała się do postawionych jej zarzutów w pismach z dnia 1.09.2010 r. (dowód: karty nr 58-68) i z dnia 11.10.2010 r. (dowód: karty nr 70-71).

Spółka w piśmie z dnia 1.09.2010 r. odnosząc się do zarzutu stosowania postanowienia przewidującego wyłączenie odpowiedzialności Spółki za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: brakiem wody na ujęciu, zanieczyszczeniem wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia, a także przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych podniosła, że:

- „*ujęcie, które stanowi główne źródło zaopatrzenia w wodę mieszkańców Knurowa jest w posiadaniu odrębnego podmiotu prawnego tj. Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów w Katowicach, na którego działalność PWiK sp. z o.o. nie ma wpływu*”,
- ciągłość realizowania usługi odbioru ścieków uzależniona jest od dostaw prądu od innego przedsiębiorcy,
- w przypadku krótkotrwałego niedoboru wody lub prądu, PWiK „*...zachowuje ciągłość usług poprzez dowóz wody z innych źródeł, pompowanie i czasowe magazynowanie ścieków itp., powiadamiając jednocześnie swoich Odbiorców o zaistniałych utrudnieniach i niedogodnościach*”,
- kwestionowane postanowienia dotyczą sytuacji wywołanych przyczyną zewnętrzną, niezawinioną przez Spółkę,
- celem ww. postanowień umownych nie jest uniknięcie odpowiedzialności za zawinione niewykonanie umowy (dowód: karta nr 58).

Jednocześnie Spółka w ww. piśmie z dnia 1.09.2010 r. poinformowała, że deklaruje nadanie przedmiotowemu postanowieniu następującego brzmienia:

„Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody wywołane:

- a) *działaniem siły wyższej albo z winy Odbiorcy usług lub osoby trzeciej, za którą Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności (...),*
- c) *niezawinionymi przez Przedsiębiorstwo:*
 - *brakiem wody na ujęciu,*
 - *zanieczyszczeniem wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia,*
 - *przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociagowych (...)* (dowód: karty nr 58-59).

Odnosząc się do zarzutów opisanych w punktach II i III sentencji niniejszej decyzji, Spółka podniosła, iż: *„W przypadku nielegalnego poboru wody lub zawinonego uszkodzenia urządzeń pomiarowych umowa musi przewidywać rozwiązania chroniące Przedsiębiorstwo przed ponoszeniem strat. Jest rzeczą oczywistą, że po stwierdzeniu wskazanych wyżej okoliczności, w praktyce nie jest możliwe ustalenie rzeczywistej ilości wody pobranej nielegalnie lub przy uszkodzonym wodomierzu. Przedsiębiorstwo nie może w takiej sytuacji godzić się na to, że nieuczciwy Odbiorca usług zobowiązany będzie do zapłaty jedynie za udowodnioną przez Przedsiębiorstwo ilość pobranej wody”*. Spółka wyraziła pogląd, że postanowienia odwołujące się *„...do średniej ilości wody pobranej w jakimś wcześniejszym okresie mogą stanowić jedynie zachętę do nieuczciwych działań (...) Konieczne jest zatem określenie tej ilości w sposób zryczałtowany, a przy tym zniechęcający do kradzieży wody lub uszkodzania wodomierzy”*. Spółka podniosła, że kwestionowane postanowienia dotyczą okoliczności zawinionych przez odbiorcę, a obrona przez przedsiębiorcę jego interesów nie może być traktowane jako nadużywanie pozycji

dominującej. Ponadto Spółka zwróciła uwagę, że straty przedsiębiorcy wodociągowo-kanalizacyjnego z tytułu nielegalnego pobierania wody „...są często bardzo wysokie, a w efekcie końcowym pokrywają je wszyscy Odbiorcy usług w postaci zwiększonej jednostkowej ceny wody. Kwestią dyskusyjną może być w tej sytuacji jedynie wysokość ryczałtowo określonej ilości wody, za którą przysługiwać będzie zapłata Przedsiębiorstwu”. Ponadto Spółka oświadczyła, że nigdy nie korzystała z przedmiotowych postanowień. Spółka przedstawiła propozycję nadania postanowieniom następującego brzmienia:

- *„W przypadku zaboru lub przemieszczenia wodomierza głównego, zawinionego przez Odbiorcę usług, lub wykazania, że uszkodzenie wodomierza głównego lub jego plomb i osłon nastąpiło z jego winy, ilość pobranej wody od dnia ostatniego odczytu wodomierza głównego ustala się jako czterokrotność ilości wynikającej z przeciętnych norm zużycia wody, określonych w przepisach wydanych na podstawie Ustawy, chyba że możliwe jest ustalenie rzeczywistej ilości pobranej wody.*
- *W przypadku ujawnienia instalacji umożliwiającej pobór wody z pominięciem wodomierza głównego, ilość pobranej wody ustala się jako czterokrotność ilości wynikającej z przeciętnych norm zużycia wody, określonych w przepisach wydanych na podstawie Ustawy, chyba że możliwe jest ustalenie rzeczywistej ilości pobranej wody”* (dowód: karta nr 59).

Prezes Urzędu w piśmie z dn. 29.09.2010 r., skierowanym do Spółki, zwrócił uwagę, że przedstawiony w ww. piśmie Spółki z dn. 1.09.2010 r. projekt zmiany postanowienia umownego dotyczącego naliczania ilość pobranej wody odpowiednio do ilości, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem przewodu przyłącza wodociągowego, od dnia ostatniego odczytu wodomierza głównego, w nowym brzmieniu nadal może budzić wątpliwości odnośnie podejrzenia naruszenia art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dowód: karta nr 69). Spółka ustosunkowała się do powyższego stwierdzenia w piśmie z dn. 11.10.2010 r., podnosząc, iż:

- *każdy odbiorca usług powinien zdawać sobie sprawę, że „...w przypadku celowego udaremnienia możliwości ustalenia rzeczywistej ilości otrzymanego świadczenia, winien ponieść konsekwencje takiego działania”;*
- *„Trudno w takich sytuacjach (a zapisy umów dotyczą tylko przypadków zawinionych przez Odbiorcę usług) odwoływać się do ogólnych przepisów kodeksu cywilnego i wymagać, aby w każdym takim przypadku przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne udowodniało wysokość poniesionej szkody”;*
- *nawet przyjęcie ustalania ilości pobranej wody na podstawie średniego zużycia z poprzednich 3 miesięcy stawiałoby odbiorcę „w uprzywilejowanej sytuacji”;*
- *przepisy rozporządzenia Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków dotyczą sytuacji, gdy wodomierz zawyża lub zaniża wskazania ponad dopuszczalne normy lub jego mechanizm przestaje funkcjonować, natomiast zdaniem Spółki nie można tych przepisów stosować do przedmiotowej sytuacji zaboru lub zniszczenia wodomierza albo poboru wody z jego pominięciem* (dowód: karty nr 70-71).

Spółka w piśmie z dnia 1.09.2010 r. odnosząc się do zarzutu stosowania postanowienia przewidującego obniżenia należności w przypadku udowodnienia zawinionego przez Przedsiębiorstwo dostarczenia wody o pogorszonej bądź złej jakości, do 10% należności za wodę dostarczoną w okresie trwania zakłócenia, określonej proporcjonalnie do okresu rozliczenia należności (punkt IV sentencji decyzji) podniosła, że wysokość bonifikaty powinna *„odpowiadać faktycznej możliwości wykorzystania wody o obniżonej jakości przez Odbiorcę”*, a praktycznie

„...obniżenie jakości wody związane jest z niedotrzymaniem jednego lub dwóch parametrów spośród kilkudziesięciu, określających jakość wody, przy równoczesnym dopuszczeniu przez państwową inspekcję sanitarną wody do użytkowania (...) W poszczególnych przypadkach, Przedsiębiorstwo w drodze indywidualnej analizy i wzajemnych negocjacji, udziela bonifikaty wyższej niż określona w umowie”. Jednocześnie Spółka zaproponowała wykreślenie z umowy kwestionowanego postanowienia (dowód: karta nr 60). PWiK Knurów przedstawiło dokumentację w sprawie trzech reklamacji związanych z dostawą wody o obniżonej wartości, złożonych przez odbiorców w dn. 29.07.2009 r., w dn. 24.08.2009 r. i w dn. 15.04.2010 r. (dowód: karty nr 63-68).

Ponadto w ww. piśmie z dn. 11.10.2010 r. Spółka oświadczyła, że „ostateczna treść wzorców umów i aneksów zostanie opracowana niezwłocznie po uzyskaniu Państwa decyzji w sprawie zmiany treści postanowienia umownego, dotyczącego naliczania ilości pobranej wody w przypadku zaboru lub przemieszczenia wodomierza głównego z winy Odbiorcy usług. Aneksy do aktualnie obowiązujących umów zostaną dostarczone Odbiorcom usług Przedsiębiorstwa bezpośrednio przez inkasentów, bądź, jeżeli okaże się to niemożliwe, zostaną przesłane drogą pocztową”, przy czym PWiK Knurów zadeklarował wykonanie powyższych czynności w okresie 3 miesięcy od opracowania ostatecznej wersji wzoru aneksu (dowód: karta nr 71).

Po przeprowadzeniu postępowania dowodowego, pismem z dnia 29.10.2010 r. Spółka została poinformowana o zakończeniu zbierania materiału dowodowego (dowód: karta nr 73). W wyznaczonym terminie Spółka nie skorzystała z prawa do zapoznania się z zebrany materiałem dowodowym.

Prezes Urzędu ustalił następujący stan faktyczny.

Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji spółka z o.o. z siedzibą w Knurowie prowadzi działalność gospodarczą w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. Spółka jest zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym przy Sądzie Rejonowym w Gliwicach, X Wydział Gospodarczy, pod numerem KRS: 0000308355 (dowód: karty nr 9-12). Przedmiot działalności przedsiębiorcy został określony m.in. jako pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody, odprowadzanie i oczyszczanie ścieków. Jedynym udziałowcem Spółki jest Gmina Miasta Knurów.

Spółka prowadzi działalność w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie gminy Knurów, a także dostarcza wodę do kilkudziesięciu nieruchomości na terenie sąsiednich gmin: Pilchowice (ul. Wiejska, Knurowska, Nieborowicka, Rybnicka, Krywałdzka i Kasztanowa) oraz Czerwionka-Leszczyny: ul. Graniczna i Gliwicka (dowód: karta nr 6). Podstawę prawną działania Spółki na ww. obszarze stanowią: Decyzja Prezydenta Miasta Knurowa nr OG-0153/8a/2003 z dn. 13.01.2003 r., zezwolenie nr PWiK/1/02 Wójta Gminy Pilchowice z dn. 5.06.2002 r. i Decyzja nr GK/7033/1/2003 Burmistrza Miasta i Gminy Czerwionka-Leszczyny z dn. 13.01.2003 r. (dowód: karta nr 6).

Zgodnie z art. 19 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. Dz. U. z 2006 r. Nr 123 poz. 858 ze zm.) – zwanej dalej „ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę” – prawa i obowiązki przedsiębiorstwa i odbiorców jego usług określają regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie: Gminy Knurów, Gminy i Miasta Czerwionka-Leszczyny oraz Gminy Pilchowice. Ww. regulaminy nie stanowią załączników do zawieranych umów, można je pobrać ze strony internetowej lub zapoznać się z nim w siedzibie przedsiębiorcy (dowód: karty nr 6-7).

Stosownie do art. 6 ust. 1 ww. ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę PWiK Knurów zawiera z odbiorcami świadczonych przez siebie usług, w tym z konsumentami, pisemne umowy, na podstawie których odbywa się dostawa wody i odbiór ścieków. Spółka nie różnicuje umów zawieranych w obrocie konsumenckim i obrocie pozakonsumenckim. Spółka przedstawiła pięć stosowanych aktualnie wzorców: „Umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków”, „Umowy o zaopatrzenie w wodę”, „Umowy o odprowadzanie ścieków” (wszystkie obowiązujące

od dn. 23.08.2007 r.) oraz „Umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków z właścicielem lokalu w budynku wielolokalowym” i „Umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków z zarządcą budynku wielolokalowego” (oba wzorce obowiązują od dn. 15.07.2008 r.). Spółka przedstawiła kopie czterech umów zawartych z wykorzystaniem ww. wzorców (dowód: karta nr 7).

Spółka świadczy usługi w zakresie dostarczania wody lub odprowadzania ścieków dla 2.746 odbiorców, w tym 2.480 odbiorców to konsumenci w rozumieniu Kodeksu cywilnego. Na podstawie aktualnie obowiązujących wzorców zawarto 717 umów, w tym 644 zawarto z konsumentami. Spółka posiada własne ujęcie wody, a także kupuje wodę od dwóch dostawców: Górnośląskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów S.A. w Katowicach i Kopalni Węgla Kamiennego Knurów. Produkcja własna pokrywa ok. 7% zaopatrzenia w wodę (dowód: karty nr 7-8).

W toku postępowania ustalono, iż § 12 ust. 1 umów zawiera postanowienie o treści: *„Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...) c) brakiem wody na ujęciu, d) zanieczyszczeniem wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia, (...) f) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych”*.

Ustalono także, iż zgodnie z § 16 ust. 2 umów *„W przypadku zaboru lub przemieszczenia wodomierza głównego, zawinionego przez Odbiorcę usług, lub wykazania, że uszkodzenie wodomierza głównego lub jego plomb i osłon nastąpiło z jego winy, ilość pobranej wody nalicza się odpowiednio do ilości, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem przyłącza wodociągowego, od dnia ostatniego odczytu wodomierza głównego”*, a z § 16 ust. 3 umów *„W przypadku ujawnienia instalacji umożliwiającej pobór wody z pominięciem wodomierza głównego, ilość pobranej wody ustala się odpowiednio do ilości, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem ujawnionej instalacji”*.

Na podstawie § 18 umów *„Odbiorca usług może domagać się od Przedsiębiorstwa obniżenia należności w przypadku udowodnienia zawinionego przez Przedsiębiorstwo dostarczania wody o pogorszonej bądź złej jakości. Obniżenie to stanowić będzie do 10% należności za wodę dostarczoną w okresie trwania zakłócenia, określonej proporcjonalnie do okresu rozliczenia należności”*.

W toku przeprowadzonego postępowania Spółka oświadczyła, iż w 2009 roku osiągnęła przychód w wysokości **13 545 513,52 zł** (słownie: trzynastu milionów pięciuset czterdziestu pięciu tysięcy pięciuset trzynastu złotych pięćdziesięciu dwóch groszy). Ponadto Spółka oświadczyła, że wysokość osiągniętego przez nią w 2009 roku przychodu z tytułu działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wyniosła 11 830 479,24 zł (słownie: jedenaście milionów osiemset trzydzieści tysięcy czterysta siedemdziesiąt dziewięć złotych dwadzieścia cztery grosze). Osiągnięty w 2009 roku przychód Spółki ustalono na podstawie zeznania CIT-8 o wysokości osiągniętego przychodu (poniesionej straty) Spółki za 2009 rok (dowód: karty nr 60-62).

Prezes Urzędu zważył, co następuje.

Dla uznania, że niniejsza sprawa ma charakter antymonopolowy, w pierwszej kolejności niezbędne jest ustalenie, czy w jej okolicznościach doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego. W świetle art. 1 ust. 1 i ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, celem regulacji w niej przyjętej jest zapewnienie rozwoju i ochrony konkurencji, a także podejmowana w interesie publicznym ochrona przedsiębiorców narażonych na stosowanie praktyk ograniczających konkurencję i ochrona interesów konsumentów. Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów ma zatem charakter publicznoprawny i służy ochronie interesu ogólnospołecznego; w odniesieniu do przedsiębiorców chroni konkurencję, a w odniesieniu do konsumentów ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Instrumenty w niej

przewidziane mogą być stosowane jedynie wówczas, gdy na skutek działań sprzecznych z przepisami prawa naruszony został interes publiczny. Ma to miejsce w szczególności wtedy, gdy określonymi działaniami dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, względnie, gdy wywołują one na rynku niekorzystne zjawiska (wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 24 października 1991 r., sygn. akt XV Amr 8/90).

Wymienione w art. 1 cele ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zostały określone jako równorzędne co sprawia, że praktyki ograniczające konkurencję obejmują nie tylko te, które godzą w konkurencję, ale również te, które – podejmowane przez przedsiębiorców posiadających pozycję dominującą – nie godząc wprost w konkurencję, naruszają interesy uczestników rynku. Praktyki ograniczające konkurencję można zatem podzielić na praktyki antykonkurencyjne, wywierające bezpośredni wpływ na stan lub rozwój konkurencji oraz praktyki eksploatacyjne, których istotą jest uzyskanie korzyści kosztem innych podmiotów, w tym nieprowadzących działalności gospodarczej. W przypadku praktyk eksploatacyjnych bezpośrednim celem lub skutkiem działań przedsiębiorców jest naruszenie przede wszystkim innych niż konkurencyjne interesów uczestników rynku poprzez wykorzystanie przez przedsiębiorców istniejącej nad kontrahentami przewagi.

Nie ulega wątpliwości, że Spółka z racji posiadanej siły rynkowej ma możliwość eksploatawania zajmowanej na rynku pozycji kosztem kontrahentów, w tym podejmowania działań będących przedmiotem postawionych w niniejszym postępowaniu zarzutów. Dla stwierdzenia naruszenia interesu publicznego wystarczające jest natomiast dowolne nadużycie siły rynkowej w relacjach ze słabszymi uczestnikami rynku, albowiem już sam fakt nadużycia posiadanej na rynku pozycji dominującej narusza interes publiczny¹. Dla oceny kwestii naruszenia interesu publicznoprawnego istotne jest także to, iż praktyki eksploatacyjne urzeczywistniają się poprzez stosunki umowne, które w okolicznościach przedmiotowej sprawy mają charakter powtarzalny i powszechny. O naruszeniu interesu publicznoprawnego w przedmiotowej sprawie świadczy zatem również fakt, iż objęte zarzutem działanie przedsiębiorcy wymierzone jest w szeroki krąg uczestników rynku. Jest ono skierowane do członków określonej zbiorowości tj. wszystkich rzeczywistych odbiorców świadczonych przez Spółkę usług, z którymi zawarto umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków o treści zakwestionowanej w toku niniejszego postępowania. Negatywne skutki wynikające z zakwestionowanych postanowień umownych godzą zatem w szeroki i bliżej nieokreślony krąg podmiotów, wśród których znaczący udział mają konsumenci będący najslabszymi uczestnikami obrotu gospodarczego. Zachowanie Spółki skutkuje zatem znacznym stopniem zagrożenia interesu publicznoprawnego, co wynika z powszechnego charakteru stosowanych przez PWiK Knurów praktyk.

W tym stanie rzeczy uznać należy, że w niniejszej sprawie ma miejsce naruszenie przez Spółkę interesu publicznoprawnego, co uzasadnia ocenę jej zachowania na rynku w świetle przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ad I

Pierwszy zarzut postawiony w przedmiotowym postępowaniu antymonopolowym Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Knurowie dotyczy nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym w drodze narzucania odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących ww. przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez posługiwanie się w ich treści postanowieniem przewidującym, że *„Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...) c) brakiem wody na ujęciu, d) zanieczyszczeniem wody na ujęciu w sposób*

¹ E. Modzelewska-Wąchal, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Wydawnictwo Twigger, Warszawa 2002, s. 15.

niebezpieczny dla zdrowia i życia, (...) f) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych”, co stanowi naruszenie art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Na podstawie art. 9 ust. 2 pkt 6 powołanej wyżej ustawy nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności na narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści. Dla stwierdzenia praktyki ograniczającej konkurencję zdefiniowanej powyżej konieczne jest wykazanie kumulatywnego spełnienia czterech przesłanek:

- 1) stosujący praktykę jest przedsiębiorcą, który posiada na rynku właściwym pozycję dominującą,
- 2) przedsiębiorca ten narzuca określone warunki umów,
- 3) warunki te mają uciążliwy charakter,
- 4) warunki te przynoszą przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

Ad 1.

Pierwszą i podstawową przesłanką, której spełnienie jest niezbędne dla stwierdzenia praktyki ograniczającej konkurencję określonej w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest zatem, aby stosujący zarzucaną praktykę był **przedsiębiorcą, który zajmuje na rynku pozycję dominującą.**

Zgodnie z art. 4 pkt. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez przedsiębiorcę rozumie się przedsiębiorcę w rozumieniu przepisów o swobodzie działalności gospodarczej. Z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tj. Dz. U. z 2010 r. Nr 220, poz. 1447) wynika, że przedsiębiorcą jest osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna niebędąca osobą prawną, która we własnym imieniu wykonuje działalność gospodarczą. W rozważanym przypadku podmiot będący stroną postępowania bez wątpienia posiada status przedsiębiorcy, gdyż jest to spółka prawa handlowego prowadząca działalność gospodarczą na podstawie wpisu do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, a więc podmiot prawa odznaczający się wyodrębnieniem organizacyjnym i majątkowym, prowadzący we własnym imieniu działalność gospodarczą. Zachowania niniejszego podmiotu podlegają zatem kontroli dokonywanej na gruncie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 4 pkt 10 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów przez pozycję dominującą rozumie się pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów i konsumentów; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą na rynku, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%. Definicję rynku właściwego zawiera art. 4 pkt 9 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, stosownie do którego rynek właściwy to rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu panują zbliżone warunki konkurencji. Pod pojęciem towarów, zgodnie z art. 4 pkt 7 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, rozumieć należy natomiast rzeczy, jak również energię, papiery wartościowe i inne prawa majątkowe, usługi, a także roboty budowlane.

Pojęcie rynku właściwego odnosi się zatem przedmiotowo do wszystkich wyrobów (usług) jednego rodzaju, które ze względu na swoje szczególne właściwości odróżniają się od innych wyrobów (usług) w taki sposób, że nie istnieje możliwość dowolnej ich zamiany. Rynek właściwy produktowo obejmuje wszystkie towary, które służą zaspokajaniu tych samych potrzeb nabywców, mają zbliżone właściwości, podobne ceny i reprezentują podobny poziom jakości.

Niezbędnym elementem rynku właściwego jest także jego wymiar geograficzny, oznaczający konieczność wskazania obszaru, na którym warunki konkurencji, mające zastosowanie do określonych towarów, są jednakowe dla wszystkich konkurentów.

Działalność PWiK Knurów polega na świadczeniu usług z zakresu zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na terenie gminy Knurów oraz zbiorowego zaopatrzenia w wodę na terenie części gmin: Czerwionka-Leszczyny (ul. Graniczna i Gliwicka) i Pilchowice (ul. Wiejska, Knurowska, Nieborowicka, Rybnicka, Krywałdzka i Kasztanowa). Powyższy rodzaj działalności oraz jej zasięg geograficzny wyznaczają w niniejszej sprawie wymiar produktowy i terytorialny rynku właściwego, o którym mowa w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów. W okolicznościach przedmiotowej sprawy towarem oferowanym przez Spółkę są zatem usługi dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Z uwagi na technologię dostarczania wody (za pomocą sieci wodociągowej) i odprowadzania ścieków (siecią kanalizacyjną) rynek w aspekcie geograficznym wyznaczany jest przez zasięg sieci wodociągowej i kanalizacyjnej eksploatowanej przez Spółkę na terenie gminy Knurów oraz części gmin: Czerwionka-Leszczyny i Pilchowice. W przedmiotowej sprawie rynkiem właściwym jest zatem rynek zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków obejmujący obszar gminy Knurów oraz części gmin: Czerwionka-Leszczyny i Pilchowice.

Spółka na tak zdefiniowanym rynku właściwym jest monopolistą naturalnym, co wynika z sieciowego charakteru urządzeń służących do dostarczania wody i odprowadzania ścieków. To właśnie dzięki sieci, przedsiębiorca w stosunku do swoich odbiorców posiada pozycję monopolu naturalnego, co oznacza, że podmioty ubiegające się o przyłączenie do miejskiej sieci wodociągowo-kanalizacyjnej nie mają możliwości dokonania w tym zakresie wyboru innego przedsiębiorcy, który świadczyłby usługi substytucyjne względem usług oferowanych przez Spółkę. Dla odbiorców nie ma zatem rzeczywistej alternatywy dla świadczonych przez tego przedsiębiorcę usług dostawy wody i odbioru ścieków. Należy przy tym zaznaczyć, że pojęcie alternatywnego źródła zaopatrzenia nie obejmuje możliwości zaspokojenia potrzeb zaopatrzeniowych we własnym zakresie. Aby nowe źródło zaopatrzenia mogło być uznane za alternatywne w stosunku do istniejących musi ono spełniać wymóg natychmiastowej dostępności bez ponoszenia nakładów inwestycyjnych².

W związku z powyższym stwierdzić należy, iż PWiK Knurów posiada pozycję dominującą (pozycję monopolistyczną) na rynku właściwym. Należy zatem uznać, że pierwsza z przesłanek niezbędnych do wykazania naruszenia art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów została spełniona.

Ad 2.

Sankcjonowaniu w trybie przewidzianym w art. 9 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów podlega nie samo posiadanie na rynku pozycji dominującej, ale jej **nadużywanie**. Z faktu ustalenia, że dany podmiot zajmuje na rynku pozycję dominującą wynika, że podmiot ten podlega ograniczeniom przeciwdziałającym nadużywaniu siły rynkowej wynikającym z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Między innymi ograniczony jest w podejmowaniu działań eksploatujących pozycję zajmowaną na rynku kosztem kontrahentów.

Istota rozpatrywanego zarzutu sprowadza się do oceny umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków oraz oceny zachowania PWiK Knurów z punktu widzenia narzucenia odbiorcom usług uciążliwych przynoszących mu nieuzasadnione korzyści warunków tych umów. Przedmiotem oceny jest nie tylko treść zawieranych przez przedsiębiorcę umów, ale i okoliczności związane z ich zawieraniem. Dla wykazania, że przedsiębiorca stosuje praktykę określoną w przepisie art. 9 ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest wykazanie, że zakwestionowane warunki umów zostały przez niego odbiorcom usług narzucone. Do narzucania warunków umów dochodzi natomiast wówczas, gdy przedsiębiorca wykorzystując

² Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 maja 2000 r., sygn. akt XVII Ama 44/00.

swoją przewagę ekonomiczną w warunkach niedostatecznej konkurencji na rynku, ogranicza swobodę kształtowania treści umów ze strony kontrahentów działających pod przymusem. Dzięki posiadanej sile rynkowej dominant może bowiem nie liczyć się z wolą innych uczestników rynku, którzy zmuszeni są zaakceptować ustalone przez niego warunki umowne, nawet jeśli nie gwarantują one ekwiwalentności świadczeń. Tym samym narzuca on kontrahentom takie warunki umów, które nie miałyby racji bytu w przypadku, gdyby na rynku istniała konkurencja i możliwość wyboru oferty spośród ofert konkurujących ze sobą podmiotów gospodarczych.

Narzucanie warunków umów ma zatem miejsce wtedy, gdy przedsiębiorca eksploatując zajmowaną na rynku pozycję dominującą i sytuację przymusową kontrahentów wynikającą z braku rzeczywistych alternatyw na rynku, wymusza na nich określone zachowania. Należy wskazać przy tym, że narzucenia warunków umowy nie można utożsamiać ze stosowaniem przymusu psychicznego w znaczeniu bezprawnej groźby. „Narzucenie” w rozumieniu art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów może bowiem wynikać z braku możliwości wyboru, a dla oceny, czy doszło do narzucenia uciążliwych warunków umów konieczne jest rozważenie, czy rozsądny odbiorca zawarłby umowę obejmującą niekorzystne dla niego warunki w sytuacji, gdyby jego kontrahent działał w warunkach konkurencji, a on sam miał możliwość wyboru bądź możliwość negocjacji warunków umowy z dominantem.

Spółka jako dostawca usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków zajmuje na rynku właściwym pozycję monopolisty naturalnego, a zatem prowadzi działalność gospodarczą w warunkach, w których – odizolowane od potencjalnych konkurentów zarówno barierą kosztów niezbędnych dla uruchomienia działalności w danej dziedzinie, jak i ustanowioną wcześniej strukturą organizacyjną i technologiczną – dysponuje w relacji do swoich odbiorców potencjałem i przewagą kontraktową, które pozwalają mu na całkowite dyktowanie warunków w stosunkach umownych. Świadczy o tym ocena potencjałów i możliwości, jakimi dysponują obie strony, która wyklucza prowadzenie negocjacji na równoprawnych i partnerskich warunkach. Sprzyja temu również fakt, iż przy zawieraniu umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków przedsiębiorca posługuje się jednostronnie opracowanymi wzorcami umownymi, które przedstawiane są do podpisu odbiorcom usług. Stosowanie wzorców przy zawieraniu jednorodzących umów o charakterze masowym, jakimi niewątpliwie są umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, z uwagi na powszechność tego rodzaju usług, z definicji wymaga aprobaty przez odbiorców ich warunków, które są z góry jednostronnie ustalane przez profesjonalistę. Treść umów, do których przychylają się usługobiorcy jest więc tutaj arbitralnie ustalana przez dostawcę usług w formularzach wzorcowych, a odbiorca otrzymuje do podpisu gotową umowę, nie zaś jej projekt, który byłby punktem wyjścia do dalszych uzgodnień i rokowań. Swoboda odbiorcy usług wodociągowych i kanalizacyjnych w zakresie kształtowania warunków umownych jest więc ograniczona do minimum, a zawarcie umowy następuje poprzez przystąpienie do warunków, które autorytatywnie ustala dostawca usług w formularzu wzorcowym. Stanowi to o adhezyjnej naturze tych umów, a jednocześnie o istocie narzucania warunków umownych w przedmiotowej sprawie. Okoliczność, iż warunki umów nie są z kontrahentami indywidualnie uzgadniane w toku negocjacji czy porozumienia świadczy bowiem o ich narzucaniu³.

W przedmiotowej sprawie mamy więc do czynienia z narzucaniem warunków umów kontrahentom, które wiąże się z posiadaną przez przedsiębiorcę siłą rynkową oraz adhezyjnym charakterem zawieranych umów tj. umów, które są zawierane przez przystąpienie i w których nie przewiduje się indywidualnego negocjowania warunków umownych. W przypadku umów tego typu wystarczającą przesłanką dla uznania, że następuje narzucenie ich warunków jest oferowanie ich przez dominanta w stosunkach danego rodzaju (tak: wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 28 listopada 2007 r. sygn. akt VI ACa 939/07). Sytuacja taka ma miejsce w przedmiotowej sprawie, albowiem sposobem działania PWiK Knurów na rynku jest zawieranie umów w oparciu o gotowe,

³ por. wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dn. 18.01.2007 r. sygn. akt AmA 101/05.

jednostronnie opracowane wzorce umowne. Zasadą jest, że odbiorca aprobuje warunki umowy z góry ustalone przez przedsiębiorcę, bez indywidualnego negocjowania jej postanowień.

W związku z powyższym należy uznać, iż druga przesłanka niezbędna do stwierdzenia naruszenia przez PWiK Knurów art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów została spełniona, a warunek umowny zakwestionowany w punkcie I sentencji niniejszej decyzji jest kontrahentom Spółki narzucany.

Ad 3.

Kolejną przesłanką niezbędną do wykazania naruszenia przez Spółkę art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest dowiedzenie, że zakwestionowane w ramach analizowanego zarzutu postanowienie umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków ma **uciążliwy charakter**. Za uciążliwy uznaje się każdy warunek oznaczający dla jednej ze stron ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Definicja ta odwołuje się do kryteriów obiektywnych – typowych relacji umownych występujących na rynku. Dokonując analizy uciążliwości warunków umownych należy rozważyć, czy w hipotetycznej sytuacji istnienia konkurencji na danym rynku właściwym, a więc istnienia rzeczywistej swobody zawierania umów i kształtowania ich treści, dominant byłby w stanie określone postanowienia umowne wynegocjować.

Na podstawie zakwestionowanego postanowienia umownego Spółka zwalania się od odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane:

1. brakiem wody w ujęciu;
2. zanieczyszczeniem wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia;
3. przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych.

Prezes Urzędu uznał, że wynik zastosowania przez Spółkę ww. postanowienia, pomimo ujęcia w kilku podpunktach, dotyczy jednego zachowania, którego istotą jest wyłączenie odpowiedzialności Spółki za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody, co stanowi dla odbiorców usług taką samą uciążliwość w każdym z przypadków określonych w tym postanowieniu umownym.

Należy wziąć pod uwagę, iż do umów będących podstawą dostarczania wody i odbierania ścieków zastosowanie znajdują nie tylko przepisy ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, ale także przepisy Kodeksu cywilnego. Punktem wyjścia winny być w takim razie przepisy art. 471 i następnych Kodeksu cywilnego, które regulują odpowiedzialność odszkodowawczą za szkodę spowodowaną niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania. Zgodnie z nimi, dłużnik zobowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Zgodnie z reżimem odpowiedzialności kontraktowej, przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne jest obowiązane naprawić szkodę wynikłą z niewykonania lub nienależytego wykonania tego zobowiązania, a więc powstałą na skutek przerw w świadczeniu usług, jeżeli jest to następstwem okoliczności, za które przedsiębiorca odpowiada, to jest takich które tego przedsiębiorcę obciążają. Zakres takich okoliczności obejmuje przede wszystkim działania i zaniechania przedsiębiorcy noszące znamiona winy (tzn. zachowania umyślne lub będące skutkiem niedołożenia należytej staranności). Zakres przypadków, w których przedsiębiorca może w treści zawieranych umów uchylić się od odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania określa powołany art. 471 Kodeksu cywilnego. Tymczasem brzmienie kwestionowanego postanowienia umownego stwarza Spółce możliwość uniknięcia odpowiedzialności odszkodowawczej względem odbiorców w każdym przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania bez względu na przyczyny

wystąpienia powyższych zakłóceń, nawet gdy działanie lub zaniechanie nastąpiło z winy Spółki lub osoby trzeciej, za którą Spółka ponosi odpowiedzialność, np. na skutek nieprawidłowo prowadzonej eksploatacji bądź konserwacji urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych. Takie rozwiązanie kwestii odpowiedzialności przedsiębiorcy za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy jest korzystniejsze dla przedsiębiorcy od ogólnej zasady odpowiedzialności kontraktowej ujętej w art. 471 Kodeksu cywilnego.

Kwestionowane przez Prezesa Urzędu postanowienie umowne jest dla odbiorców usług świadczonych przez Spółkę zdecydowanie uciążliwe, gdyż wyłącza możliwość dochodzenia od Spółki roszczeń odszkodowawczych również w sytuacji, gdy szkoda nastąpiła wskutek okoliczności, za które PWiK Knurów ponosi odpowiedzialność. Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu uznał, iż analizowany warunek umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków ma uciążliwy charakter.

Ad 4.

Dla stwierdzenia naruszenia przez PWiK Knurów zakazu określonego w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest w dalszej kolejności wykazanie, że warunki te przynoszą Spółce **nieuzasadnione korzyści**.

Osiągane przez podmiot gospodarczy stosujący praktykę ograniczającą konkurencję określoną w ww. przepisie nieuzasadnione korzyści są odpowiednikiem uciążliwych warunków umów w warunkach ekwiwalentności wzajemnych świadczeń stron umowy i oznaczają sytuację korzystniejszą od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Nieuzasadnione korzyści powinny pozostawać w normalnym związku przyczynowym z narzuconymi kontrahentowi uciążliwymi warunkami umowy.

Nieuzasadnione korzyści mogą pojawić się po stronie przedsiębiorcy narzucającego uciążliwe warunki umów już w chwili zawarcia umowy lub też w okresie późniejszym, gdy zaistnieją okoliczności przewidziane w umowie pozwalające na wykorzystanie uciążliwego zapisu. Należy podkreślić, iż sama możliwość wystąpienia skutków praktyki ograniczającej konkurencję (w tym przypadku faktycznego osiągnięcia przez Spółkę nieuzasadnionych korzyści z tytułu realizacji uciążliwych warunków umownych) nie stanowi przeszkody dla stwierdzenia naruszenia art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Dla bytu praktyki ograniczającej konkurencję określonej w tym przepisie nie jest bowiem konieczne wystąpienie negatywnego skutku w postaci eksploatacji pozycji rynkowej w warunkach ograniczonej konkurencji. Wystarczy, że zaistniało zagrożenie wystąpienia takiego skutku. Praktyką ograniczającą konkurencję jest już bowiem sama próba osiągnięcia przez przedsiębiorcę zajmującego pozycję dominującą na rynku określonego skutku⁴.

Stanowisko takie znajduje potwierdzenie w orzecznictwie antymonopolowym, zgodnie z którym dla zaistnienia praktyki ograniczającej konkurencję istotne jest, aby skutki praktyki ograniczającej konkurencję mogły wystąpić na rynku (por. np. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 23 czerwca 1999 r., sygn. akt XVII Ama 26/99). W wyroku z dnia 7 lipca 2004 r. (sygn. akt XVII Ama 65/03) Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów orzekł, iż nie jest konieczne udowodnienie faktycznego stosowania przez przedsiębiorcę praktyki monopolistycznej, ani też osiągnięcia z tego tytułu nieuzasadnionych korzyści. Z treści art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wynika bowiem, że jej reżimowi podlegają nie tylko praktyki ograniczające konkurencję, które wywołały bądź aktualnie wywołują skutki na terenie Polski, ale również praktyki, które choćby tylko hipotetycznie mogą wywoływać takie skutki.

⁴ E. Modzelewska-Wąchal, *Ustawa o ochronie ...*, s. 97.

Podobne stanowisko wyraził wcześniej Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 12 maja 1997 r. (sygn. akt I CKN 114/97) wskazał, że istota rozpoznawanej sprawy nie sprowadza się do tego, czy przedsiębiorca, któremu postawiono zarzut naruszenia ustawy antymonopolowej odnosi korzyści z całości prowadzonej działalności gospodarczej, lecz do tego, czy w zawieranych umowach zastrzega sobie nieuzasadnione korzyści. Prezes Urzędu ma zatem obowiązek oceniać zachowania przedsiębiorcy od strony skutków, jakie zachowania te mogą nawet hipotetycznie wywołać na rynku. Tak wypowiedział się również Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 5 listopada 2008 r. (sygn. VI ACa 525/08) wskazując, iż już samo zastrzeżenie możliwości uzyskania przez jedną ze stron umowy nieuzasadnionych korzyści jest wystarczające w kontekście przypisania dominatowi praktyki, o jakiej mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zdaniem Sądu bez znaczenia dla stwierdzenia, że doszło do naruszenia ww. przepisu pozostaje okoliczność, czy zastrzeżone w kwestionowanych zapisach wypadki rzeczywiście się ziściły stąd też dla wykazania zasadności zarzutu zbędne jest przytoczenie konkretnych przykładów negatywnych skutków faktycznego zastosowania tych postanowień. Istota rzeczy sprowadza się bowiem do nierównoważnego ukształtowania stosunku umownego przez silniejszego z kontrahentów kosztem słabszego na poziomie formalnym w postaci potencjalnie możliwych do wyegzekwowania zapisów, które oznaczają automatycznie nadmierne obciążenie drugiej strony umowy.

W analizowanej sytuacji nieuzasadnione korzyści osiągnięte przez PWiK Knurów polegają na możliwości zwolnienia się z odpowiedzialności odszkodowawczej w przypadku, gdy wstrzymanie lub ograniczenie w dostawach wody bądź odbiorze ścieków będące skutkiem opisanych wyżej okoliczności mogą być spowodowane działaniem lub zaniechaniem Spółki lub osób, za których działanie lub zaniechanie Spółka ponosi odpowiedzialność. Sytuacje, w których całe ryzyko nie zrealizowania umowy w związku z zaprzestaniem dostaw wody siecią wodociągową lub odbioru ścieków w następstwie takich zachowań obciąża odbiorców wody, należy uznać za niedopuszczalne.

Z drugiej strony, wyłączenie odpowiedzialności odszkodowawczej w przypadku niezrealizowania dostaw wody na skutek zaistnienia ww. okoliczności jest bez wątpienia dla Spółki korzystne. Spółka nie musi bowiem liczyć się z koniecznością wypłacenia odszkodowania swojemu kontrahentowi – odbiorcy wody, w sytuacji, gdy zgodnie z ogólną zasadą odpowiedzialności kontraktowej byłaby do tego zobowiązana.

Możliwość uniknięcia przez PWiK Knurów odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy i wypłaty odbiorcom ewentualnego odszkodowania powoduje w związku z tym możliwość osiągania przez nią nieuzasadnionych korzyści. W kontekście powołanego wyżej orzecznictwa bez znaczenia jest fakt, czy Spółka w rzeczywistości osiągała korzyści wynikające z przedmiotowego postanowienia umownego. W związku z powyższym bez znaczenia pozostaje wyjaśnienie Spółki, iż nigdy nie zastosowała ona w stosunkach z odbiorcami usług kwestionowanego postanowienia.

Odnosząc się do podniesionego przez Spółkę argumentu, iż główne źródło zaopatrzenia w wodę stanowi własność innego przedsiębiorcy, niezależnego od Spółki, stwierdzić należy, iż zgodnie z informacjami przedstawionymi przez PWiK Knurów, nie jest to jedyne źródło dostarczanej przez Spółkę wody. Podobnie, z faktu, iż dostawę prądu zapewnia inny przedsiębiorca, nie wynika, że wszystkie przerwy w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych powstają z przyczyn niezawinionych przez Spółkę.

W przedmiotowej sprawie kwestionowane jest postanowienie stosowane przez PWiK Knurów w treści zawieranych umów na dostawę wody i odprowadzanie ścieków. W związku z tym dla stwierdzenia zaniechania praktyki nie jest wystarczające samo zawieranie przez przedsiębiorcę nowych umów bez stosowania kwestionowanego postanowienia. Zaniechanie może być stwierdzone z chwilą wysłania (lub dostarczenia w inny sposób) przez przedsiębiorcę aneksów

umów (nowych umów) dotychczasowym odbiorcom usług, ze zmienionym, kwestionowanym postanowieniem, które eliminują naruszenie. Przy tym nie jest konieczne, aby Spółka uzyskała zgodę wszystkich odbiorców usług na nowe warunki świadczenia usług, bowiem przedsiębiorca nie ma wpływu na zachowanie kontrahentów, to jest podpisanie lub nie przedłożonych aneksów (nowych umów)⁵. Dopiero w takiej sytuacji można będzie uznać, że nastąpiło usunięcie z obrotu gospodarczego kwestionowanego postanowienia i że zachowanie Spółki przestało naruszać zakaz określony w art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.

Ad II i III

Drugi i trzeci zarzut postawione w przedmiotowym postępowaniu antymonopolowym Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Knurowie dotyczą nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym w drodze narzucania odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących ww. przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez posługiwanie się w ich treści postanowieniami przewidującymi, że:

- *„W przypadku zaboru lub przemieszczenia wodomierza głównego, zawinioneego przez Odbiorcę usług, lub wykazania, że uszkodzenie wodomierza głównego lub jego plomb i osłon nastąpiło z jego winy, ilość pobranej wody nalicza się odpowiednio do ilości, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem przewodu przyłącza wodociągowego, od dnia ostatniego odczytu wodomierza głównego”*,
- *„W przypadku ujawnienia instalacji umożliwiającej pobór wody z pominięciem wodomierza głównego, ilość pobranej wody ustala się odpowiednio do ilości, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem ujawnionej instalacji”*,

- co stanowi naruszenie art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Oba powyższe zarzuty dotyczą sytuacji, w której wskazania wodomierza nie oddają rzeczywistego poboru wody, dlatego umowa przewiduje inny sposób ustalenia ilości pobranej wody – w przypadku obu kwestionowanych postanowień sposób ten określony jest tak samo, jako ilość wody, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem przewodu przyłącza wodociągowego, od dnia ostatniego odczytu wodomierza głównego. Oba postanowienia umowne stanowią dla odbiorców usług taką samą uciążliwość. W związku z powyższym, zdaniem Prezesa Urzędu zasadnym jest wspólne rozpatrzenie obu praktyk.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Na podstawie art. 9 ust. 2 pkt 6 powołanej wyżej ustawy nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności na narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści. Dla stwierdzenia praktyki ograniczającej konkurencję zdefiniowanej powyżej konieczne jest wykazanie kumulatywnego spełnienia czterech przesłanek:

- 1) stosujący praktykę jest przedsiębiorcą, który posiada na rynku właściwym pozycję dominującą,
- 2) przedsiębiorca ten narzuca określone warunki umów,
- 3) warunki te mają uciążliwy charakter,
- 4) warunki te przynoszą przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

⁵ „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz” pod red. C. Banasińskiego i E. Piontka, Lexis Nexis, Warszawa 2009, s. 306.

Ad 1 i 2

Jak wykazano w uzasadnieniu punktu I niniejszej decyzji, Spółka **jest przedsiębiorcą** i zajmuje pozycję monopolisty naturalnego na rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy Knurów oraz część obszaru gmin Czerwionka-Leszczyny i Pilchowice. W uzasadnieniu punktu I niniejszej decyzji stwierdzono, iż przedsiębiorca ten **narzuca odbiorcom** określone warunki umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków. W związku z powyższym należy uznać, że pierwsza i druga przesłanka niezbędne do stwierdzenia naruszenia przepisu art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zostały spełnione.

Ad 3

Trzecią przesłanką niezbędną do wykazania naruszenia przez Spółkę art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest dowiedzenie, że zakwestionowane w ramach analizowanego zarzutu postanowienie umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków ma **uciążliwy charakter**. Za uciążliwy uznaje się każdy warunek oznaczający dla jednej ze stron ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Definicja ta odwołuje się do kryteriów obiektywnych – typowych relacji umownych występujących na rynku. Dokonując analizy uciążliwości warunków umownych należy rozważyć, czy w hipotetycznej sytuacji istnienia konkurencji na danym rynku właściwym, a więc istnienia rzeczywistej swobody zawierania umów i kształtowania ich treści, dominant byłby w stanie określone postanowienia umowne wynegocjować.

W zakwestionowanych postanowieniach umownych Spółka określiła sposób naliczania należności za pobraną wodę względem odbiorców, w przypadku wykazania, że uszkodzenia wodomierza głównego zawinione zostały przez odbiorcę lub ujawniono instalację umożliwiającą pobór wody z pominięciem wodomierza głównego. Spółka przyznała sobie prawo do ustalenia należności za pobraną wodę odpowiednio do ilości wody, jaka mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza. W ten sposób Spółka arbitralnie uregulowała zasady ustalania zryczałtowanej ilości wody będącej podstawą rozliczenia w wypadku zaistnienia opisanych powyżej sytuacji. Jednocześnie określono tę ilość na maksymalnym możliwym poziomie, w oderwaniu od faktycznego zużycia wody i wysokości rzeczywiście poniesionej przez dostawcę szkody będącej skutkiem niedotrzymania warunków umowy przez usługobiorcę. Zdaniem Prezesa Urzędu świadczy to o uciążliwości analizowanego postanowienia.

Istotą tej uciążliwości jest możliwość pobierania rażąco wygórowanej zryczałtowanej należności za pobraną wodę, która nie uwzględnia realnej wartości możliwej do wystąpienia szkody będącej efektem naruszenia warunków umowy przez odbiorcę. Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 5 listopada 2008 r. (sygn. akt VI ACa 525/08), oceniając analogiczny do kwestionowanego w niniejszej decyzji sposób ustalania należności, wskazał, iż „(...) zapis umowny, który jednoznacznie wiąże należność za dostarczoną wodę w przypadku uszkodzenia urządzeń pomiarowych jedynie z techniczną przepustowością sieci, z całkowitym pominięciem choćby przybliżonej wielkości zużycia przez odbiorcę wody, musi zostać uznany za próbę nadmiernego obciążenia kontrahenta świadczeniem finansowym na rzecz Spółki, stanowiącym ekwiwalent jej nieuprawnionych korzyści”.

W ww. wyroku Sąd Apelacyjny wyraził również pogląd, iż sposób ustalania należności za wodę w przypadkach uszkodzenia lub zaboru wodomierza przez odbiorcę nie powinien odbiegać od przewidzianych w tym zakresie regulacji prawnych, stanowiących wskazówki dla prawidłowego obliczania należności za wodę. Należy wskazać tu rozporządzenie Ministra Budownictwa z dnia 28 czerwca 2006 r. w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków (Dz. U. Nr 127, poz. 886), zgodnie z którym podstawą do naliczenia należności za wodę w razie nieprawidłowości w działaniu wodomierza jest średniomiesięczne

zużycie wody w okresie 3 miesięcy poprzedzających awarię bądź w analogicznym okresie roku ubiegłego, przy uwzględnieniu liczby miesięcy trwania niesprawności, przy czym – jak podkreślił sąd – bez znaczenia pozostaje przyczyna niesprawności wodomierza.

Możliwość obciążenia odbiorcy należnością za wodę, jaka mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza w okresie od ostatniego odczytu wodomierza stanowi zatem dla odbiorcy ciężar nadmierny i wygórowany, przez co przedstawiony wyżej sposób ustalania zapłaty należy uznać za uciążliwy.

Analizując uciążliwość przedmiotowego postanowienia należy wskazać, iż niezależnie od powyższego Spółka w przypadku zaistnienia zdarzeń, o jakich mowa w zakwestionowanym postanowieniu, może dochodzić od odbiorcy usług odszkodowania na zasadach ogólnych wynikających z przepisów Kodeksu cywilnego. Wymienione w umowie zachowanie odbiorcy usług, które skutkować może obciążeniem go kosztami usługi za dostarczenie wody, która mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego z dniem od ostatniego odczytu wodomierza, powinny być rozpatrywane na gruncie przepisów Kodeksu cywilnego, w oparciu o zasady odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez sprawcę z własnej winy bądź odpowiedzialności za szkodę z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania. Zachowania te mogą być zatem kwalifikowane jako czyny bezprawne stanowiące przesłankę do dochodzenia roszczeń z tytułu odpowiedzialności deliktowej bądź jako nienależyte wykonanie zobowiązania będące podstawą do dochodzenia przez dostawcę roszczeń z tytułu odpowiedzialności kontraktowej. Zastosowanie może wobec tego znaleźć tutaj przepis art. 415 Kodeksu cywilnego (zgodnie z którym, kto z winy swej wyrządził drugiemu szkodę zobowiązany jest do jej naprawienia) bądź art. 471 Kodeksu cywilnego, który stanowi, że dłużnik obowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Podkreślenia wymaga, iż z brzmienia powyższych przepisów w zestawieniu z art. 6 Kodeksu cywilnego wynika, że ciężar dowodu co do wykazania przesłanek odpowiedzialności za wyrządzoną działaniem usługobiorcy szkodę, obciąża poszkodowanego. W opisanych sytuacjach to przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne powinno wykazać zatem, że poniosło szkodę z tytułu zawinionych działań lub zaniechań odbiorcy, wykazać wysokość tej szkody oraz wykazać istnienie związku przyczynowego pomiędzy szkodą a zawinionym zachowaniem usługobiorcy.

Tak więc w przypadku uszkodzenia wodomierza lub ujawnienia instalacji umożliwiającej pobór wody z pominięciem wodomierza głównego Spółka może dochodzić od usługobiorców, na drodze roszczenia cywilnoprawnego, naprawienia poniesionej szkody (jeżeli wykaże, że zaistniały wszystkie przesłanki odpowiedzialności deliktowej bądź kontraktowej). Jej pokrycie może wiązać się na przykład z zapłatą za naprawę uszkodzonego wodomierza bądź za zabudowanie nowego wodomierza i jego legalizację. W ramach realizacji roszczeń odszkodowawczych dostawca może także dochodzić uiszczenia przez odbiorcę zapłaty za wodę pobraną w okresie od ostatniego odczytu wodomierza. Maksymalna ilość pobranej wody, za którą zapłaty może żądać dostawca w ramach odszkodowania, może być w istocie równa ilości wody, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego od ostatniego odczytu wodomierza. To w gestii przedsiębiorcy leży jednak udowodnienie, iż taki właśnie był faktyczny lub domniemany pobór wody.

Mając powyższe na uwadze, Prezes Urzędu uznał, iż analizowane warunki umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków mają uciążliwy charakter.

Ad 4.

Dla stwierdzenia naruszenia przez Spółkę zakazu określonego w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest w dalszej kolejności wykazanie, że warunki te przynoszą Spółce **nieuzasadnione korzyści**.

Osiągane przez podmiot gospodarczy stosujący praktykę ograniczającą konkurencję określoną w ww. przepisie nieuzasadnione korzyści są odpowiednikiem uciążliwych warunków umów w warunkach ekwiwalentności wzajemnych świadczeń stron umowy i oznaczają sytuację korzystniejszą od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Nieuzasadnione korzyści powinny pozostawać w normalnym związku przyczynowym z narzuconymi kontrahentowi uciążliwymi warunkami umowy.

Nieuzasadnione korzyści mogą pojawić się po stronie przedsiębiorcy narzucającego uciążliwe warunki umów już w chwili zawarcia umowy lub też w okresie późniejszym, gdy zaistnieją okoliczności przewidziane w umowie pozwalające na wykorzystanie uciążliwego zapisu. Należy podkreślić, iż sama możliwość wystąpienia skutków praktyki ograniczającej konkurencję (w tym przypadku faktycznego osiągnięcia przez Spółkę nieuzasadnionych korzyści z tytułu realizacji uciążliwych warunków umownych) nie stanowi przeszkody dla stwierdzenia naruszenia art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Dla bytu praktyki ograniczającej konkurencję określonej w tym przepisie nie jest bowiem konieczne wystąpienie negatywnego skutku w postaci eksploatacji pozycji rynkowej w warunkach ograniczonej konkurencji. Wystarczy, że zaistniało zagrożenie wystąpienia takiego skutku. Praktyką ograniczającą konkurencję jest już bowiem sama próba osiągnięcia przez przedsiębiorcę zajmującego pozycję dominującą na rynku określonego skutku⁶.

Stanowisko takie znajduje potwierdzenie w orzecznictwie antymonopolowym, zgodnie z którym dla zaistnienia praktyki ograniczającej konkurencję istotne jest, aby skutki praktyki ograniczającej konkurencję mogły wystąpić na rynku (por. np. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 23 czerwca 1999 r., sygn. akt XVII Ama 26/99). W wyroku z dnia 7 lipca 2004 r. sygn. akt XVII Ama 65/03 Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów orzekł, iż nie jest konieczne udowodnienie faktycznego stosowania przez przedsiębiorcę praktyki monopolistycznej, ani też osiągnięcia z tego tytułu nieuzasadnionych korzyści. Z treści art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wynika bowiem, że jej reżimowi podlegają nie tylko praktyki ograniczające konkurencję, które wywołały bądź aktualnie wywołują skutki na terenie Polski, ale również praktyki, które choćby tylko hipotetycznie mogą wywoływać takie skutki.

Podobne stanowisko wyraził wcześniej Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 12 maja 1997 r. (sygn. akt I CKN 114/97) wskazał, że istota rozpoznawanej sprawy nie sprowadza się do tego, czy przedsiębiorca, któremu postawiono zarzut naruszenia ustawy antymonopolowej odnosi korzyści z całości prowadzonej działalności gospodarczej, lecz do tego, czy w zawieranych umowach zastrzega sobie nieuzasadnione korzyści. Organ antymonopolowy ma zatem obowiązek oceniać zachowania przedsiębiorcy od strony skutków, jakie zachowania te mogą nawet hipotetycznie wywołać na rynku. Tak wypowiedział się również Sąd Apelacyjny w wyroku z dnia 5 listopada 2008 r. (sygn. VI ACa 525/08) wskazując, iż już samo zastrzeżenie możliwości uzyskania przez jedną ze stron umowy nieuzasadnionych korzyści jest wystarczające w kontekście przypisania dominatowi praktyki, o jakiej mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Zdaniem Sądu bez znaczenia dla stwierdzenia, że doszło do naruszenia ww. przepisu pozostaje okoliczność, czy zastrzeżone w kwestionowanych zapisach wypadki rzeczywiście się ziściły stąd też dla wykazania zasadności zarzutu zbędne jest przytoczenie konkretnych przykładów negatywnych skutków faktycznego zastosowania tych postanowień. Istota rzeczy sprowadza się bowiem do nierównoważnego ukształtowania stosunku umownego przez silniejszego z kontrahentów kosztem słabszego na poziomie formalnym w postaci potencjalnie możliwych do wyegzekwowania zapisów, które oznaczają automatycznie nadmierne obciążenie drugiej strony umowy.

W analizowanej sytuacji nieuzasadnione korzyści osiągnięte przez Spółkę polegają na możliwości obciążenia odbiorców usług kosztami usługi, która nie została na ich rzecz wykonana,

⁶ E. Modzelewska-Wąchał, *Ustawa o ochronie ...*, s. 97.

co jest bezpośrednią konsekwencją narzucenia w treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zakwestionowanego sposobu rozliczeń zużycia wody. Umowne dopuszczenie możliwości przyjęcia przez dostawcę usług założenia, że w przypadku uszkodzenia wodomierza z przyczyn zawinionych przez odbiorcę lub ujawnienia instalacji umożliwiającej pobór wody z pominięciem wodomierza głównego każdorazowo następuje nieprzerwany, całodobowy pobór wody, może prowadzić do nieuzasadnionego wzbogacenia dostawcy usług z tytułu zastrzeżenia zapłaty za pobraną wodę w ilości, jaka mogła popłynąć pełnym przekrojem rury przyłącza wodociągowego w okresie od ostatniego odczytu wodomierza. Stanowisko powyższe znajduje potwierdzenie w wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 28 listopada 2007 r. (sygn. akt VI ACa 939/07), w którym wskazano, że analogiczny do zakwestionowanego w niniejszej decyzji sposób rozliczeń pozwala na pobieranie przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne rażąco wygórowanego zryczałtowanego odszkodowania (kary umownej).

Dzięki kwestionowanemu postanowieniu umownemu Spółka ma ponadto możliwość zwolnienia się z obowiązku udowodnienia, jaki był rzeczywisty lub domniemany pobór wody w okresie od ostatniego odczytu wodomierza do czasu usunięcia nieprawidłowości. Uniknięcie kosztów i wysiłków związanych z wykazaniem wysokości poniesionej szkody również może być dla Spółki źródłem dodatkowych korzyści, których osiągnięcie jest rezultatem zastosowania zakwestionowanego uciążliwego warunku umowy. W uzasadnieniu wyroku z dn. 1 lipca 2009 r. Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (sygn. akt XVII AmA 36/08) uznał, iż analogiczny do zakwestionowanego w niniejszej decyzji sposób rozliczeń pozwala przedsiębiorcy na zwolnienie się z obowiązku wykazania poniesionej szkody w jakiegokolwiek wysokości, co w ocenie sądu stoi w oczywistej sprzeczności z ogólnymi zasadami wyrażonymi w Kodeksie cywilnym.

Bez znaczenia pozostaje przy tym wyjaśnienie Spółki, iż nigdy nie zastosowała w stosunkach z odbiorcami usług kwestionowanych postanowień. Jak wskazano powyżej, samo zastrzeżenie w treści umowy niezasadnionych korzyści świadczy o spełnieniu przesłanki z art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Odnosząc się do podniesionych przez Spółkę argumentów, przemawiających w jej opinii za prawidłowością stosowanych przez nią postanowień, należy zauważyć – biorąc pod uwagę powyższe wywody, w tym przywołane orzecznictwo – że brak jest podstaw do przyjęcia, że do przedmiotowego zagadnienia nie stosuje się przepisów Kodeksu cywilnego. Jednocześnie trudności związane z wykazaniem przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne wysokości poniesionej szkody nie są zdaniem Prezesa Urzędu podstawą do zryczałtowanego ustalenia ilości pobranej wody, w oderwaniu od sposobów jej obliczania wskazanych przepisami powołanego wyżej rozporządzenia Ministra Budownictwa z dnia 28.06.2006 r.

W przedmiotowej sprawie kwestionowane jest postanowienie stosowane przez PWiK Knurów w treści zawieranych umów na dostawę wody i odprowadzanie ścieków. W związku z tym dla stwierdzenia zaniechania praktyki nie jest wystarczające samo zawieranie przez przedsiębiorcę nowych umów bez stosowania kwestionowanych postanowień. Zaniechanie może być stwierdzone z chwilą wysłania (lub dostarczenia w inny sposób) przez przedsiębiorcę aneksów umów (nowych umów) ze zmienionymi, kwestionowanymi postanowieniami, które eliminują naruszenie. Przy tym nie jest konieczne, aby Spółka uzyskała zgodę wszystkich odbiorców usług na nowe warunki świadczenia usług, bowiem przedsiębiorca nie ma wpływu na zachowanie kontrahentów, to jest podpisanie lub nie przedłożonych aneksów (nowych umów)⁷. Dopiero w takiej sytuacji można będzie uznać, że nastąpiło usunięcie z obrotu gospodarczego kwestionowanych postanowień i że zachowanie Spółki przestało naruszać zakaz określony w art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

⁷ „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz” pod red. C. Banasińskiego i E. Pionka, Lexis Nexis, Warszawa 2009, s. 306.

W związku z powyższym orzeczono jak w punktach II i III sentencji niniejszej decyzji.

Ad IV

Czwarty zarzut postawiony w przedmiotowym postępowaniu antymonopolowym Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Knurowie dotyczy nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym w drodze narzucania odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących ww. przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez posługiwanie się w ich treści postanowieniem przewidującym, że *„Odbiorca usług może domagać się od Przedsiębiorstwa obniżenia należności w przypadku udowodnienia zawinonego przez Przedsiębiorstwo dostarczenia wody o pogorszonej bądź złej jakości. Obniżenie to stanowić będzie do 10% należności za wodę dostarczoną w okresie trwania zakłócenia, określonej proporcjonalnie do okresu rozliczenia należności”*, co stanowi naruszenie art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Na podstawie art. 9 ust. 2 pkt 6 powołanej wyżej ustawy nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności na narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści. Dla stwierdzenia praktyki ograniczającej konkurencję zdefiniowanej powyżej konieczne jest wykazanie kumulatywnego spełnienia czterech przesłanek:

- 1) stosujący praktykę jest przedsiębiorcą, który posiada na rynku właściwym pozycję dominującą,
- 2) przedsiębiorca ten narzuca określone warunki umów,
- 3) warunki te mają uciążliwy charakter,
- 4) warunki te przynoszą przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

Ad 1 i 2

Jak wykazano w uzasadnieniu punkt I niniejszej decyzji, Spółka **jest przedsiębiorcą** i zajmuje pozycję monopolisty naturalnego na rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy Knurów oraz część obszaru gmin Czerwionka-Leszczyny i Pilchowice. W uzasadnieniu punktu I niniejszej decyzji stwierdzono, iż przedsiębiorca ten **narzuca odbiorcom** określone warunki umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków. W związku z powyższym należy uznać, że pierwsza i druga przesłanka niezbędne do stwierdzenia naruszenia przepisu art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zostały spełnione.

Ad 3

Trzecią przesłanką niezbędną do wykazania naruszenia przez Spółkę art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest dowiedzenie, że zakwestionowane w ramach analizowanego zarzutu postanowienie umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków ma **uciążliwy charakter**.

W rozpatrywanym przypadku, na podstawie umowy odbiorcy przysługuje do 10% obniżenia należności za wodę za obniżenie jakości wody w okresie trwania pogorszenia, określany proporcjonalnie do okresu rozliczenia należności. Wysokość upustu nie została uzależniona od stopnia odbiegania jakości wody od parametrów określonych w umowie. W związku z tym może dojść do sytuacji, w której nastąpi udzielenie upustu w wysokości odpowiadającej 10% należności za wodę dostarczoną odbiorcy w okresie zakłócenia, lecz jakość zużytej przez odbiorcę wody przemawiałaby za podwyższeniem wielkości upustu. W związku z tym zakwestionowane

postanowienie może prowadzić do ograniczenia odpowiedzialności finansowej Spółki względem odbiorcy usług.

Zastrzeżenie w umowie upustu na poziomie do 10% należności za wodę dostarczoną w okresie trwania zakłócenia nie gwarantuje, iż w każdym przypadku taka wartość obniżenia należności będzie adekwatna do stopnia odbiegania jakości wody od obowiązujących norm i współmierna do stopnia możliwości jej wykorzystania. Określenie zatem przez dostawcę w treści umowy z góry maksymalnego wskaźnika upustu naruszać może zasadę ekwiwalentności świadczeń. Upust powinien stanowić dopełnienie niepełnego świadczenia dostawcy usług poprzez takie obniżenie wartości świadczenia pieniężnego, aby przywrócona została ekwiwalentność świadczeń stron umowy wzajemnej⁸.

W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, iż analizowane postanowienie stosowane przez Spółkę w umowach o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków ma uciążliwy charakter.

Ad 4

Dla stwierdzenia naruszenia przez Spółkę zakazu określonego w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów konieczne jest również wykazanie, że warunki te przynoszą Spółce **nieuzasadnione korzyści**.

Na możliwość uzyskania przez Spółkę nieuzasadnionych korzyści w przedmiotowym przypadku wskazuje okoliczność, iż zgodnie z zakwestionowanym postanowieniem umownym Spółka może pobierać opłaty za wodę o pogorszonej jakości w wysokości ustalonej dla dostaw wody spełniającej wymogi jakościowe, a więc z naruszeniem zasady ekwiwalentności świadczeń stron umowy. Uwzględniono wprawdzie w umowach możliwość obniżenia należności z tytułu dostaw wody o obniżonej jakości, jednakże na jednostronnie i beznegocjacyjnie określonym poziomie do 10% ceny wody dostarczonej w okresie trwania zakłócenia. W sytuacji, gdy ten akurat poziom nie będzie adekwatny do jakości i ilości dostarczonej wody, a więc nieekwiwalentny do stopnia możliwości jej wykorzystania ze względu na złą jakość bądź brak możliwości jakiegokolwiek wykorzystania, przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne może uzyskać kosztem kontrahentów dodatkową korzyść.

Powyższe stanowisko Prezesa Urzędu znajduje uzasadnienie w orzecznictwie Sądu Okręgowego w Warszawie - Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który w wyroku z dnia 7 lutego 2007 r. (sygn. akt XVII AmA 58/06) stwierdził, iż „*zapis pozwalający na ograniczenie do 50% możliwości obniżenia ceny uzyskanej wody, pomimo, że jakość zużytej przez odbiorcę wody przemawiałaby za podwyższeniem wielkości upustu, daje możliwość uzyskania takich nieuzasadnionych korzyści*”.

Bez znaczenia pozostaje przy tym wyjaśnienie Spółki, iż nie stosowała w stosunkach z odbiorcami usług kwestionowanego postanowienia i udzielała wyższych upustów. Jak wskazano powyżej, samo zastrzeżenie w treści umowy nieuzasadnionych korzyści świadczy o spełnieniu przesłanki z art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W przedmiotowej sprawie kwestionowane jest postanowienie stosowane przez PWiK Knurów w treści zawieranych umów na dostawę wody i odprowadzanie ścieków. W związku z tym dla stwierdzenia zaniechania praktyki nie jest wystarczające samo zawieranie przez przedsiębiorcę nowych umów bez stosowania kwestionowanego postanowienia. Zaniechanie może być stwierdzone z chwilą wysłania (lub dostarczenia w inny sposób) przez przedsiębiorcę aneksów umów (nowych umów) ze zmienionym, kwestionowanym postanowieniem, które eliminują naruszenie. Przy tym nie jest konieczne, aby Spółka uzyskała zgodę wszystkich odbiorców usług na nowe warunki świadczenia usług, bowiem przedsiębiorca nie ma wpływu na zachowanie

⁸ Por. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 11.03.2002 r. sygn. akt XVII Ama 52/01

kontrahentów, to jest podpisanie lub nie przedłożonych aneksów (nowych umów)⁹. Dopiero w takiej sytuacji można będzie uznać, że nastąpiło usunięcie z obrotu gospodarczego kwestionowanego postanowienia i że zachowanie Spółki przestało naruszać zakaz określony w art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

W związku z powyższym orzeczono jak w punkcie IV sentencji niniejszej decyzji.

Ad V

Zgodnie z treścią art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu może nałożyć na przedsiębiorcę, w drodze decyzji, **karę pieniężną** w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, jeżeli przedsiębiorca ten, choćby nieumyślnie dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 9 powołanej ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie zawiera zamkniętego katalogu przesłanek, od których uzależniana jest wysokość nakładanych na przedsiębiorców kar. Norma prawna wynikająca z art. 111 ww. ustawy stanowi jedynie, iż przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych, o których mowa między innymi w art. 106 należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności naruszenia przepisów ustawy, a także uprzednie naruszenie przepisów ustawy.

Wskazać również należy, że kara pieniężna może być nałożona na przedsiębiorcę niezależnie od tego, czy dopuścił się naruszenia przepisów ustawy umyślnie, czy też nieumyślnie. Z powyższego wynika, że kara może być nałożona bez względu na okoliczność występowania po stronie przedsiębiorcy winy rozumianej jako świadomość bezprawności zachowania. Okoliczność ta jest jednak czynnikiem relewantnym przy miarkowaniu wysokości nakładanej kary pieniężnej¹⁰. Nałożona przez Prezesa Urzędu kara powinna ponadto pełnić funkcję represyjną (tj. stanowić dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów), a także prewencyjną, dyscyplinującą (tj. zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości). W zależności od stopnia naruszenia przepisów ustawy, ustala się funkcję prewencyjną lub represyjną za wiodącą.

W punktach I-IV sentencji niniejszej decyzji Prezes Urzędu stwierdził stosowanie przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Knurowie praktyki naruszającej zakaz, o jakim mowa w art. 9 ust. 1 i ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, co daje podstawy do nałożenia na Spółkę kary pieniężnej określonej w art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

1. Praktyka, określona w punkcie I sentencji niniejszej decyzji, polega na nadużywaniu pozycji dominującej przez Spółkę na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy Knurów oraz część obszaru gmin Czerwionka-Leszczyny i Pilchowice, poprzez narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, polegających na zamieszczeniu w ich treści następującego postanowienia: „Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za ograniczenie albo wstrzymanie dostaw wody bądź ograniczenie lub wstrzymanie odbioru ścieków wywołane: (...) c) brakiem wody na ujęciu, d) zanieczyszczeniem wody na ujęciu w sposób niebezpieczny dla zdrowia i życia, (...) f) przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych”.

⁹ „Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz” pod red. C. Banasińskiego i E. Pionka, Lexis Nexis, Warszawa 2009, s. 306.

¹⁰ Konrad Kohutek w: „Ustawa o ochronie...”, str. 1027.

Podstawą obliczenia wysokości niniejszej kary jest przychód osiągnięty przez przedsiębiorcę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, tj. w 2009 r. Ponieważ w 2009 roku Spółka uzyskała przychód netto w wysokości **13 545 513,52 zł** (słownie: trzynaście milionów pięćset czterdzieści pięć tysięcy pięćset trzynaście złotych pięćdziesiąt dwa grosze), maksymalna kara pieniężna, jaka może zostać nałożona na przedsiębiorcę w oparciu o ww. przepis wynosi **1 354 551,35 zł** (słownie: jeden milion trzysta pięćdziesiąt cztery tysiące pięćset pięćdziesiąt jeden złotych trzydzieści pięć groszy).

W kwestii natury naruszenia Prezes Urzędu wyróżnia naruszenia bardzo poważne, do których należy zaliczyć przede wszystkim szczególnie szkodliwe horyzontalne ograniczenia konkurencji, jak również przypadki nadużywania pozycji dominującej mające na celu lub prowadzące do eliminacji konkurencji na rynku, naruszenia poważne, do których należy zaliczyć przede wszystkim porozumienia horyzontalne nie zaliczane do najpoważniejszych naruszeń, porozumienia pionowe wpływające na cenę lub warunki oferowania produktu, przypadki nadużywania pozycji dominującej mające na celu lub prowadzące do istotnego ograniczenia konkurencji lub dotkliwej eksploatacji kontrahentów lub konsumentów, naruszenia mniej poważne niż wyżej wymienione (naruszenia pozostałe), do których należą m.in. porozumienia wertykalne nie dotyczące ceny lub możliwości odsprzedaży towaru, jak również przypadki nadużywania pozycji dominującej o mniejszej wadze. W ocenie Prezesa Urzędu praktyka stwierdzona w punkcie I sentencji niniejszej decyzji nie ma bardzo poważnego lub poważnego charakteru i mieści się w kategorii naruszeń pozostałych, gdyż pomimo charakteru eksploatacyjnego tej praktyki korzyści finansowe, jakie Spółka może osiągnąć z jej stosowania mogą wystąpić sporadycznie.

W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, iż natura naruszenia uzasadnia ustalenie kary na poziomie **0,03%** przychodu uzyskanego przez Spółkę w 2009 r., czyli kwotę na poziomie **4064 zł**.

Ustalając wymiar kary pieniężnej Prezes Urzędu poddał analizie specyfikę rynku, charakter towaru i działalności Spółki. Naruszenia dopuścił się przedsiębiorca posiadający bardzo silną pozycję rynkową, działający w warunkach monopolu naturalnego. Zbiorowe zaopatrzenie w wodę, którego dotyczy stwierdzone naruszenie, należy do usług użyteczności publicznej, świadczonych w sposób powszechny oraz niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania wszystkich gospodarstw domowych, gdyż dostęp do wody jest podstawową życiową potrzebą każdego człowieka¹¹. Stwierdzone naruszenia dotyczą towaru, który należy uznać za niezbędny z punktu widzenia konsumentów, z którego nie mogą oni zrezygnować i którego nie mogą oni zastąpić towarem o częściowej choćby substytucyjności. Jednocześnie działalność przedsiębiorców wodociągowo-kanalizacyjnych podlega szczególnej regulacji na podstawie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, która stwarza szereg gwarancji, mających nie dopuścić do naruszenia interesów odbiorców usług. Wobec tego powyższe czynniki nie powodują konieczności zmiany wysokości kary.

Prezes Urzędu wziął pod uwagę także okres stosowania stwierdzonego naruszenia, wynikający z ustalenia, że kwestionowane postanowienie stosowane było w obrocie od ponad roku. Jednak w związku z faktem, iż przedmiotowe postanowienie nie zostało zastosowane w praktyce działalności Spółki, długotrwałość stosowania praktyki nie spowodowała zwiększenia jej negatywnych skutków. Powyższy czynnik nie uzasadnia podwyższenia wysokości ustalonej kary.

Po ustaleniu kwoty bazowej oraz rozważeniu wpływu specyfiki rynku i działalności przedsiębiorcy przystąpiono do analizy, czy w niniejszej sprawie zasły okoliczności łagodzące i obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary. Okolicznością łagodzącą, która wystąpiła w niniejszej sprawie, jest podjęcie przez przedsiębiorcę działań mających na celu zaprzestanie praktyki, niezwłocznie po wszczęciu postępowania antymonopolowego przez Prezesa Urzędu, lecz nie stanowiących zaniechania stosowania praktyki polegającej na naruszeniu zakazu określonego w art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W sprawie tej nie

¹¹ Uzasadnienie do wyroku SOKiK z dn. 20 marca 2008 r. (sygn. akt XVII AmA 78/07).

wystąpiły okoliczności obciążające. W związku z powyższym kwotę bazową **zmniejszono o 10%**, to jest do kwoty **3657 zł**.

Na ostatnim etapie sprawdzono, czy kara obliczona w ww. sposób nie przewyższa kary w maksymalnej wysokości, jaka została przewidziana w przepisie art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Sytuacja taka nie ma jednak w niniejszym przypadku miejsca.

W związku z powyższym ustalono wysokość kary na kwotę **3657 zł** (słownie trzy tysiące sześćset pięćdziesiąt siedem złotych). W ocenie Prezesa Urzędu wymierzona kara w wysokości **0,03% przychodu** uzyskanego przez PWiK Knurów w 2009 r. i stanowiąca około **0,27% maksymalnego wymiaru kary** przewidzianego w art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ww. ustawy i współmierna do możliwości finansowych Spółki. Prezes Urzędu uznał, że orzeczona kara powinna pełnić funkcję dyscyplinującą i prewencyjną tak, aby zapobiec w przyszłości stosowaniu podobnych naruszeń. Niniejsza kara powinna pełnić również funkcję edukacyjną i wychowawczą, a także podkreślać naganność zakwestionowanego w niniejszym postępowaniu zachowania przedsiębiorcy.

2. Praktyki, określone w punktach II i III sentencji niniejszej decyzji, polegają na nadużywaniu pozycji dominującej przez Spółkę na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy Knurów oraz część obszaru gmin Czerwionka-Leszczyny i Pilchowice, poprzez narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, polegających na zamieszczaniu w ich treści następujących postanowień: „W przypadku zaboru lub przemieszczenia wodomierza głównego, zawinionego przez Odbiorcę usług, lub wykazania, że uszkodzenie wodomierza głównego lub jego plomb i osłon nastąpiło z jego winy, ilość pobranej wody nalicza się odpowiednio do ilości, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem przewodu przyłącza wodociągowego, od dnia ostatniego odczytu wodomierza głównego” oraz „W przypadku ujawnienia instalacji umożliwiającej pobór wody z pominięciem wodomierza głównego, ilość pobranej wody ustala się odpowiednio do ilości, która mogła przepłynąć pełnym przekrojem ujawnionej instalacji”.

Podstawą obliczenia wysokości niniejszej kary jest przychód osiągnięty przez przedsiębiorcę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, tj. w 2009 r. Ponieważ w 2009 roku Spółka uzyskała przychód netto w wysokości **13 545 513,52 zł** (słownie: trzynaście milionów pięćset czterdzieści pięć tysięcy pięćset trzynaście złotych pięćdziesiąt dwa grosze), maksymalna kara pieniężna, jaka może zostać nałożona na przedsiębiorcę w oparciu o ww. przepis wynosi **1 354 551,35 zł** (słownie: jeden milion trzysta pięćdziesiąt cztery tysiące pięćset pięćdziesiąt jeden złotych trzydzieści pięć groszy).

W kwestii natury naruszenia Prezes Urzędu wyróżnia naruszenia bardzo poważne, do których należy zaliczyć przede wszystkim szczególnie szkodliwe horyzontalne ograniczenia konkurencji, jak również przypadki nadużywania pozycji dominującej mające na celu lub prowadzące do eliminacji konkurencji na rynku, naruszenia poważne, do których należy zaliczyć przede wszystkim porozumienia horyzontalne nie zaliczane do najpoważniejszych naruszeń, porozumienia pionowe wpływające na cenę lub warunki oferowania produktu, przypadki nadużywania pozycji dominującej mające na celu lub prowadzące do istotnego ograniczenia konkurencji lub dotkliwej eksploatacji kontrahentów lub konsumentów, naruszenia mniej poważne niż wyżej wymienione (naruszenia pozostałe), do których należą m.in. porozumienia wertykalne nie dotyczące ceny lub możliwości odsprzedaży towaru, jak również przypadki nadużywania pozycji dominującej o mniejszej wadze. W ocenie Prezesa Urzędu praktyki stwierdzone w punktach II i III sentencji niniejszej decyzji nie mają bardzo poważnego lub poważnego charakteru i mieszczą się w kategorii naruszeń pozostałych, gdyż pomimo charakteru eksploatacyjnego tych praktyk korzyści finansowe, jakie Spółka może osiągnąć z ich stosowania mogą wystąpić

sporadycznie.

W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, iż natura naruszenia uzasadnia ustalenie kary na poziomie **0,05%** przychodu uzyskanego przez Spółkę w 2009 r., czyli kwotę na poziomie **6773 zł**.

Ustalając wymiar kary pieniężnej Prezes Urzędu poddał analizie specyfikę rynku, charakter towaru i działalności Spółki. Naruszenia dopuścił się przedsiębiorca posiadający bardzo silną pozycję rynkową, działający w warunkach monopolu naturalnego. Zbiorowe zaopatrzenie w wodę, którego dotyczy stwierdzone naruszenie, należy do usług użyteczności publicznej, świadczonych w sposób powszechny oraz niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania wszystkich gospodarstw domowych, gdyż dostęp do wody jest podstawową życiową potrzebą każdego człowieka¹². Stwierdzone naruszenia dotyczą towaru, który należy uznać za niezbędny z punktu widzenia konsumentów, z którego nie mogą oni zrezygnować i którego nie mogą oni zastąpić towarem o częściowej choćby substytucyjności. Jednocześnie działalność przedsiębiorców wodociągowo-kanalizacyjnych podlega szczególnej regulacji na podstawie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, która stwarza szereg gwarancji, mających nie dopuścić do naruszenia interesów odbiorców usług. Wobec tego powyższe czynniki nie powodują konieczności zmiany wysokości kary.

Prezes Urzędu wziął pod uwagę także okres stosowania stwierdzonego naruszenia, wynikający z ustalenia, że kwestionowane postanowienie stosowane było w obrocie od ponad roku. Jednak w związku z faktem, iż przedmiotowe postanowienie nie zostało zastosowane w praktyce działalności Spółki, długotrwałość stosowania praktyki nie spowodowała zwiększenia jej negatywnych skutków. Powyższy czynnik nie uzasadnia podwyższenia wysokości ustalonej kary.

Po ustaleniu kwoty bazowej oraz rozważeniu wpływu specyfiki rynku i działalności przedsiębiorcy przystąpiono do analizy, czy w niniejszej sprawie zaszyły okoliczności łagodzące i obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary. W sprawie tej nie wystąpiły okoliczności łagodzące ani okoliczności obciążające.

Na ostatnim etapie sprawdzono, czy kara obliczona w ww. sposób nie przewyższa kary w maksymalnej wysokości, jaka została przewidziana w przepisie art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Sytuacja taka nie ma jednak w niniejszym przypadku miejsca.

W związku z powyższym ustalono wysokość kary na kwotę **6773 zł** (słownie: sześć tysięcy siedemset siedemdziesiąt trzy złote). W ocenie Prezesa Urzędu wymierzona kara w wysokości **0,05% przychodu** uzyskanego przez PWiK Knurów w 2009 r. i stanowiąca około **0,5% maksymalnego wymiaru kary** przewidzianego w art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ww. ustawy i współmierna do możliwości finansowych Spółki. Prezes Urzędu uznał, że orzeczona kara powinna pełnić funkcję dyscyplinującą i prewencyjną tak, aby zapobiec w przyszłości stosowaniu podobnych naruszeń. Niniejsza kara powinna pełnić również funkcję edukacyjną i wychowawczą, a także podkreślać naganność zakwestionowanego w niniejszym postępowaniu zachowania przedsiębiorcy.

3. Praktyka, określona w punkcie IV sentencji niniejszej decyzji, polega na nadużywaniu pozycji dominującej przez Spółkę na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków obejmującym obszar gminy Knurów oraz część obszaru gmin Czerwionka-Leszczyny i Pilchowice, poprzez narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, polegających na zamieszczaniu w ich treści następującego postanowienia: *„Odbiorca usług może domagać się od Przedsiębiorstwa obniżenia należności w przypadku udowodnienia zawinionego*

¹² Uzasadnienie do wyroku SOKiK z dn. 20 marca 2008 r. (sygn. akt XVII AmA 78/07).

przez Przedsiębiorstwo dostarczenia wody o pogorszonej bądź złej jakości. Obniżenie to stanowić będzie do 10% należności za wodę dostarczoną w okresie trwania zakłócenia, określonej proporcjonalnie do okresu rozliczenia należności”.

Podstawą obliczenia wysokości niniejszej kary jest przychód osiągnięty przez przedsiębiorcę w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary, tj. w 2009 r. Ponieważ w 2009 roku Spółka uzyskała przychód netto w wysokości **13 545 513,52 zł** (słownie: trzynaście milionów pięćset czterdzieści pięć tysięcy pięćset trzynaście złotych pięćdziesiąt dwa grosze), maksymalna kara pieniężna, jaka może zostać nałożona na przedsiębiorcę w oparciu o ww. przepis wynosi **1 354 551,35 zł** (słownie: jeden milion trzysta pięćdziesiąt cztery tysiące pięćset pięćdziesiąt jeden złotych trzydzieści pięć groszy).

W kwestii natury naruszenia Prezes Urzędu wyróżnia naruszenia bardzo poważne, do których należy zaliczyć przede wszystkim szczególnie szkodliwe horyzontalne ograniczenia konkurencji, jak również przypadki nadużywania pozycji dominującej mające na celu lub prowadzące do eliminacji konkurencji na rynku, naruszenia poważne, do których należy zaliczyć przede wszystkim porozumienia horyzontalne nie zaliczane do najpoważniejszych naruszeń, porozumienia pionowe wpływające na cenę lub warunki oferowania produktu, przypadki nadużywania pozycji dominującej mające na celu lub prowadzące do istotnego ograniczenia konkurencji lub dotkliwej eksploatacji kontrahentów lub konsumentów, naruszenia mniej poważne niż wyżej wymienione (naruszenia pozostałe), do których należą m.in. porozumienia wertykalne nie dotyczące ceny lub możliwości odsprzedaży towaru, jak również przypadki nadużywania pozycji dominującej o mniejszej wadze. W ocenie Prezesa Urzędu praktyka stwierdzona w punkcie IV sentencji niniejszej decyzji nie ma bardzo poważnego lub poważnego charakteru i mieści się w kategorii naruszeń pozostałych, gdyż pomimo charakteru eksploatacyjnego tej praktyki korzyści finansowe, jakie Spółka może osiągnąć z jej stosowania mogą wystąpić sporadycznie.

W związku z powyższym Prezes Urzędu uznał, iż natura naruszenia uzasadnia ustalenie kary na poziomie **0,03%** przychodu uzyskanego przez Spółkę w 2009 r., czyli kwotę na poziomie **4064 zł**.

Ustalając wymiar kary pieniężnej Prezes Urzędu poddał analizie specyfikę rynku, charakter towaru i działalności Spółki. Naruszenia dopuścił się przedsiębiorca posiadający bardzo silną pozycję rynkową, działający w warunkach monopolu naturalnego. Zbiorowe zaopatrzenie w wodę, którego dotyczy stwierdzone naruszenie, należy do usług użyteczności publicznej, świadczonych w sposób powszechny oraz niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania wszystkich gospodarstw domowych, gdyż dostęp do wody jest podstawową życiową potrzebą każdego człowieka¹³. Stwierdzone naruszenia dotyczą towaru, który należy uznać za niezbędny z punktu widzenia konsumentów, z którego nie mogą oni zrezygnować i którego nie mogą oni zastąpić towarem o częściowej choćby substytucyjności. Jednocześnie działalność przedsiębiorców wodociągowo-kanalizacyjnych podlega szczególnej regulacji na podstawie ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, która stwarza szereg gwarancji, mających nie dopuścić do naruszenia interesów odbiorców usług. Wobec tego powyższe czynniki nie powodują konieczności zmiany wysokości kary.

Prezes Urzędu wziął pod uwagę także okres stosowania stwierdzonego naruszenia, wynikający z ustalenia, że kwestionowane postanowienie stosowane było w obrocie od ponad roku. Jednak w związku z faktem, iż przedmiotowe postanowienie nie zostało zastosowane w praktyce działalności Spółki, długotrwałość stosowania praktyki nie spowodowała zwiększenia jej negatywnych skutków. Powyższy czynnik nie uzasadnia podwyższenia wysokości ustalonej kary.

Po ustaleniu kwoty bazowej oraz rozważeniu wpływu specyfiki rynku i działalności przedsiębiorcy przystąpiono do analizy, czy w niniejszej sprawie zasły okoliczności łagodzące i

¹³ Uzasadnienie do wyroku SOKiK z dn. 20 marca 2008 r. (sygn. akt XVII AmA 78/07).

obciążające, które mogłyby mieć wpływ na wymiar kary. Okolicznością łagodzącą, która wystąpiła w niniejszej sprawie, jest podjęcie przez przedsiębiorcę działań mających na celu zaprzestanie praktyki, niezwłocznie po wszczęciu postępowania antymonopolowego przez Prezesa Urzędu, lecz nie stanowiących zaniechania stosowania praktyki polegającej na naruszeniu zakazu określonego w art. 9 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W sprawie tej nie wystąpiły okoliczności obciążające. W związku z powyższym kwotę bazową **zmniejszono o 10%**, to jest do kwoty **3657 zł**.

Na ostatnim etapie sprawdzono, czy kara obliczona w ww. sposób nie przewyższa kary w maksymalnej wysokości, jaka została przewidziana w przepisie art. 106 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Sytuacja taka nie ma jednak w niniejszym przypadku miejsca.

W związku z powyższym ustalono wysokość kary na kwotę **3657 zł** (słownie trzy tysiące sześćset pięćdziesiąt siedem złotych). W ocenie Prezesa Urzędu wymierzona kara w wysokości **0,03% przychodu** uzyskanego przez PWiK Knurów w 2009 r. i stanowiąca około **0,27% maksymalnego wymiaru kary** przewidzianego w art. 106 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ww. ustawy i współmierna do możliwości finansowych Spółki. Prezes Urzędu uznał, że orzeczona kara powinna pełnić funkcję dyscyplinującą i prewencyjną tak, aby zapobiec w przyszłości stosowaniu podobnych naruszeń. Niniejsza kara powinna pełnić również funkcję edukacyjną i wychowawczą, a także podkreślać naganność zakwestionowanego w niniejszym postępowaniu zachowania przedsiębiorcy.

W związku z powyższym zasadne jest nałożenie na PWiK Knurów kary pieniężnej z tytułu naruszenia zakazu, o jakim mowa w art. 9 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punktach I-IV sentencji niniejszej decyzji, w łącznej wysokości **14087 zł** (słownie: czternastu tysięcy osiemdziesięciu siedmiu złotych). Wobec powyższego orzeczono, jak w punkcie V sentencji niniejszej decyzji.

Zgodnie z art. 112 ust. 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji. Karę należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w NBP o/o Warszawa Nr 51101010100078782231000000.

Ad VI

Stosownie do art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli w wyniku postępowania Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ww. ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, jest obowiązany ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, Prezes Urzędu rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

W punktach I-IV niniejszej decyzji Prezes Urzędu w wyniku przeprowadzonego przeciwko Przedsiębiorstwu Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Knurowie postępowania antymonopolowego stwierdził naruszenie przez ww. przedsiębiorcę art. 9 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Spełniona została zatem przesłanka wynikająca z art. 77 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów pozwalająca na obciążenie Spółki kosztami przeprowadzonego postępowania, którymi są dla Prezesa Urzędu wydatki w kwocie 18 zł związane z prowadzoną w toku tego postępowania korespondencją.

W związku z tym postanowiono obciążyć Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. z siedzibą w Knurowie kosztami postępowania w wysokości **18 zł** (słownie: osiemnaście złotych).

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie VI sentencji niniejszej decyzji.

Koszty niniejszego postępowania, na podstawie art. 264 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego, w związku z art. 83 i art. 80 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie w NBP o/o Warszawa Nr 511010100078782231000000 w terminie 14 dni od daty uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Stosownie do treści art. 81 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.) – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

W przypadku jednak kwestionowania wyłącznie postanowienia o kosztach zawartego w punkcie VI niniejszej decyzji, stosownie do treści art. 81 ust. 5 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479³² § 1 i 2 Kodeksu postępowania cywilnego, należy wnieść zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia niniejszej decyzji.

Dyrektor Delegatury
Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów w Katowicach
Maciej Fragsztajn